

DINKO LJUBIĆ *, DAMIR TOMAŠEK **, NATAŠA PRIŠLIN ***

Onesposobljavanje vatrenog oružja

Sažetak

U ovom članku autori objašnjavaju problematiku onesposobljavanja vatrenog oružja na temelju važećih međunarodnih propisa (Direktiva Europskog parlamenta i Vijeća o nadzoru nabave i posjedovanja oružja i Provedbena uredba Komisije o utvrđivanju zajedničkih smjernica o normama i tehnikama onesposobljavanja kako bi se osiguralo da je onesposobljeno vatreno oružje postalo neopozivo neuporabljivo), kao i propisa u Republici Hrvatskoj (Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana, Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja i Pravilnik o postupku i načinu onesposobljavanja vatrenog oružja i izgledu zajedničke jedinstvene oznake) koji reguliraju navedenu problematiku dajući, pritom, praktičan osvrt. Članak je tematski podijeljen na uvodna razmatranja u kojima se definiraju osnovni termini, problematika i ciljevi, središnje dijelove kojima se obrađuje koje oružje može biti predmet onesposobljavanja, koji su uvjeti, kriteriji i postupak onesposobljavanja oružja te zaključni dio gdje se iznose osnovni argumenti i stajališta do kojih se došlo razradom teme.

Ključne riječi: vatreno oružje, bitan dio vatrenog oružja, onesposobljeno oružje, trajno neuporabljivo oružje, oduzimanje oružja.

1. UVODNA RAZMATRANJA

Nabava i posjedovanje vatrenog oružja ograničeni su u pravnom prometu te često na stranicama dnevnog tiska u crnoj kronici nalazimo napise o incidentnim događajima, kojima

* Dinko Ljubić, univ. spec. crim., nadzornik za unutarnje poslove u Odjelu za poslove oružja, Uprava za imigraciju, državljanstvo i upravne poslove, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

** Damir Tomašek, dipl. ing., glavni vještak za balistička, mehanoskopska i traseološka vještačenja u Službi traseoloških vještačenja, Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

*** Nataša Prišlin, dipl. iur., voditeljica Odjela za poslove oružja, Uprava za imigraciju, državljanstvo i upravne poslove, Ministarstvo unutarnjih poslova, Zagreb, Hrvatska.

Stavovi izneseni u ovom radu predstavljaju osobne stavove autora te ne predstavljaju službena stajališta institucije iz koje autori dolaze.

je uzrok nepravilna ili neodgovorna upotreba vatrenog oružja s posljedicama koje su često imale i tragičan završetak (Čombor, 2010:321). Stoga se s oružjem treba postupati s osobitom pažnjom, za što postoje jasna zakonska pravila (Malenica, 2017:67).

Cilj je ovog članka upoznati stručnu javnost s postupkom, metodom, standardima i ostalim specifičnostima onesposobljavanja vatrenog oružja, odnosno postupkom transformacije vatrenog oružja iz izrazito opasne stvari, koja je prikladna da bude sredstvo počinjenja kaznenog djela, odnosno sredstvo ozljeđivanja i samoozljeđivanja, u bezopasnu stvar.

Naime, onesposobljavanjem se potpuno uništava funkcija oružja tako da više ne može opaljivati bojno streljivo (Blaić, 2022).

U Republici Hrvatskoj građani, odnosno fizičke osobe mogu nabavljati i posjedovati oružje na temelju Zakona o nabavi i posjedovanju oružja građana⁴ (dalje u tekstu: ZNPOG), dok pravne osobe to mogu na temelju Zakona o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja⁵ (dalje u tekstu: ZETPO). Također je svrsishodno napomenuti da državni službenici, u području obrane i sigurnosti, mogu držati i nositi oružje na temelju posebnih zakona⁶ kojima se reguliraju rad i ovlasti službenika u navedenim područjima. Međutim, s obzirom na to da je u tim slučajevima riječ o vatrenom oružju u vlasništvu Republike Hrvatske, koje se u načelu ne onesposobljava, to neće biti predmet ovog članka.

Da bismo primjereno obradili ovu temu, potrebno je odrediti glavne termine: „vatreno oružje“, „bitan dio vatrenog oružja“ i „onesposobljavanje oružja“ koji će se pojavljivati dalje u članku. Slijedom navedenog, zakonodavac vatreno oružje definira kao svako prijenosno cijevno oružje koje ispaljuje, služi za ispaljivanje ili se može prepraviti za ispaljivanje sačme, zrna ili projektila djelovanjem zapaljivog potisnog sredstva te navodi da se vatrenim oružjem smatraju i bitni dijelovi vatrenog oružja (čl. 4. st. 2. i 3. ZNPOG-a) koje definira kao odvojive dijelove koji su, prilikom ispaljivanja streljiva, opterećeni tlakom (oni dijelovi na kojima se nalaze oznake prokušavanja, kao i serijski broj). Ovisno o konstrukciji oružja, to su cijev vatrenog oružja s ležištem streljiva, kućište, mehanizam za bravljenje (npr. navlaka pištolja, zatvarač pušaka, bubanj revolvera) i koji se, kao odvojeni predmeti svrstavaju u kategoriju vatrenog oružja na koje su postavljeni ili na koje se namjeravaju postaviti (čl. 6. st. 1. toč. 2. ZNPOG-a). Kao onesposobljeno, vatreno oružje definirano je ono koje je trajno onesposobljeno za uporabu u skladu s Provedbenom uredbom (EU) 2015/2403⁷ (dalje u tekstu: Provedbena uredba) osiguravajući da su svi bitni dijelovi takvog vatrenog oružja postali trajno neuporabljivi i da ih nije moguće ukloniti, zamijeniti ili modificirati kako bi se vatreno

⁴ Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana, NN br. 94/18. i 42/20.

⁵ Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja, NN br. 70/17. i 141/20.

⁶ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN br. 76/09., 92/14. i 70/19., Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske, NN br. 79/06. i 105/06., Zakon o sudovima, NN br. 28/13., 33/15., 82/15., 82/16., 67/18., 126/19., 130/20. i 21/22., Zakon o obrani, NN br. 73/13., 75/15., 27/16., 110/17., 30/18. i 70/19.

⁷ Provedbena uredba Komisije (EU) 2015/2403 od 15. 12. 2015. o utvrđivanju zajedničkih smjernica o normama i tehnikama onesposobljavanja kako bi se osiguralo da je onesposobljeno vatreno oružje postalo neopozivo neuporabljivo (SL L 333/62, 19. 12. 2015.) koja je izmijenjena Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2018/337 od 5. 3. 2018. (SL L 65/1, 8. 3. 2018.).

oružje, na bilo koji način, ponovno osposobilo (čl. 6. st. 1. toč. 17. ZNPOG-a). Prethodno, sada nevažeće, zakonsko rješenje nije definiralo pojam onesposobljenog vatrenog oružja, nego je naglasak bio na postupku odnosno terminu „onesposobljavanje vatrenog oružja“ koje se u čl. 5. st. 1. toč. 36. Zakona o oružju⁸ (dalje u tekstu: ZOR), definira kao onesposobljavanje svih bitnih dijelova oružja tako da njihovim uklanjanjem, zamjenom ili izmjenom ne može biti omogućeno njegovo osposobljavanje, dok se provedba onesposobljavanja oružja, prije stupanja na snagu Provedbene uredbe, vršila isključivo sukladno s Pravilnikom o postupku i načinu onesposobljavanja vatrenog oružja (dalje u tekstu: PPNOV)⁹.

Nadalje, u čl. 1. st. 6. Direktive 2021/555 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. 3. 2021., o nadzoru nabave i posjedovanja oružja¹⁰ (dalje u tekstu: Direktiva), definiran je pojam onesposobljenog vatrenog oružja kao trajno onesposobljenog za upotrebu, osiguravajući da su svi bitni dijelovi takvog vatrenog oružja postali trajno neuporabljivi i da ih nije moguće ukloniti, zamijeniti ili modificirati kako bi se vatreno oružje na bilo koji način ponovno osposobilo.

Dakle, u vezi onesposobljavanja vatrenog oružja Direktiva, kao krovni akt Europske unije koji regulira područje legalnog oružja, daje smjernice i određuje terminologiju dok se ZNPOG-om i ZETPO-om osigurava provedba Provedbene uredbe i Pravilnika o postupku i načinu onesposobljavanja vatrenog oružja i izgledu zajedničke oznake¹¹ (dalje u tekstu: PPNOO), kojima se detaljno propisuju norme i tehnike, odnosno postupak i način onesposobljavanja vatrenog oružja, što ćemo detaljnije obraditi u nastavku rada.

2. ORUŽJE KOJE MOŽE BITI PREDMET ONESPOSABLJAVANJA

Vatreno oružje razvrstano u kategorije A, B ili C¹² koje je onesposobljeno u skladu s Provedbenom uredbom, spada u oružje kategorije C (čl. 7. st. 3. toč. 2. ZNPOG-a) koje je u roku od osam dana od nabave potrebno prijaviti nadležnoj policijskoj upravi odnosno postaji, a oni će za prijavljeno oružje vlasniku oružja izdati potvrdu o prijavi oružja (čl. 27. st. 2. i 3. ZNPOG-a).¹³

⁸ Zakon o oružju, NN br. 63/07., 146/08. i 59/12.

⁹ Pravilnik o postupku i načinu onesposobljavanja vatrenog oružja, NN br. 86/08.

¹⁰ Direktiva 2021/555 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. 3. 2021. o nadzoru nabave i posjedovanja oružja (SL L 115/1, 6. 4. 2021.).

¹¹ Pravilnik o postupku i načinu onesposobljavanja vatrenog oružja i izgledu zajedničke jedinstvene oznake, NN br. 54/18. i 27/21.

¹² Treba napomenuti da ne postoje tehničke i pravne zapreke da zračno oružje koje je sukladno s odredbom čl. 7. st. 3. toč. 6. ZNPOG-a razvrstano u oružje kategorije C, a koje nije vatreno oružje, bude predmet onesposobljavanja. Međutim, kod provedbe takvog onesposobljavanja nisu obligatorni isti standardi kao kad je riječ o vatrenom oružju.

¹³ Navedena kategorizacija onesposobljenog vatrenog oružja u ZNPOG-u je preuzeta iz Direktive (Prilog I.).

Prema kategorijama vatrenog oružja koje je onesposobljeno prikazanim u tablici 1. vidljivo je da dominira oružje kategorije B koje čini gotovo 99% ukupno onesposobljenog oružja. Također treba napomenuti da se podaci iz navedene tablice odnose na fizičke osobe i pravne osobe koji su vlasnici onesposobljenog oružja.

Tablica 1: Onesposobljeno vatreno oružje u Republici Hrvatskoj¹⁴

Onesposobljeno oružje kategorije A	180	0,91621 %
Onesposobljeno oružje kategorije B	19.429	98,89544 %
Onesposobljeno oružje kategorije C	37	0,18833 %
UKUPNO	19.646	100 %

Osobe koje imaju registrirano vatreno oružje mogu ga onesposobiti za uporabu kod pravne osobe ili obrtnika koji ima odobrenje Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (dalje u tekstu: MUP) za obavljanje djelatnosti popravka i prepravka oružja. Troškove onesposobljavanja snosi vlasnik oružja, koji je dužan u roku od osam dana od dana onesposobljavanja, uz predočenje potvrde o onesposobljavanju oružja, objavitelji onesposobljeno oružje u nadležnoj policijskoj upravi, odnosno postaji (čl. 31. ZNPOG-a), dok pravna osoba, obrt ili udruga koja obavlja djelatnost, za čije je obavljanje predviđena uporaba odnosno posjedovanje vatrenog oružja (čl. 34. st. 1. ZETPO-a), može vatreno oružje, za koje je izdana isprava o oružju, uz suglasnost MUP-a, trajno onesposobiti za uporabu kod pravne osobe ili obrta koji na temelju odobrenja MUP-a obavljaju poslove onesposobljavanja oružja, o čemu će pravnoj osobi, obrtu ili udruzi izdati potvrdu te također, pravna osoba i obrt čije se oružje onesposobljava, snosi troškove onesposobljavanja i dužna je onesposobljeno oružje objavitelji kod nadležnog tijela (čl. 41. st. 4., 5., 6. i 7. ZETPO-a). Dakle, fizičke i pravne osobe mogu svoje uredno registrirano oružje onesposobljavati, a, iako je nadležnost u odnosu na fizičke i pravne osobe podijeljena u dva zakona, postupak onesposobljavanja vatrenog oružja nije se mijenjao osim što pravne osobe, za razliku od onih fizičkih, prije onesposobljavanja oružja moraju ishoditi suglasnost MUP-a.

Nasljednici registriranog oružja mogu, među ostalim, u roku od 60 dana od dana pravomoćnosti rješenja o nasljeđivanju, dati onesposobiti oružje te ga zadržati (čl. 40. st. 3. ZNPOG-a), dok fizičke i pravne osobe kojima je oružje oduzeto sukladno s odredbama Zakona o općem upravnom postupku¹⁵ (dalje u tekstu: ZUP), a koje ne bude prodano nakon godinu dana od pravomoćnosti rješenja o oduzimanju, oružje mogu o vlastitom trošku onesposobiti i zadržati (čl. 50. st. 1. ZETPO-a i čl. 52. st. 1. ZNPOG-a).

¹⁴ Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za odnose s javnošću, odgovor od 22. 7. 2022. na upit autora o onesposobljenom oružju u Republici Hrvatskoj postavljen elektroničkom poštom na adresu: pitanja@mup.hr.

¹⁵ Zakon o općem upravnom postupku, NN br. 47/09. i 110/21.

Navedena odredba ZNPOG-a izričito navodi da onesposobiti i zadržati vatreno oružje mogu građani kojima je oružje oduzeto u upravnom postupku jer su osuđeni, odnosno, jer se protiv njih vodi postupak za kaznena djela, odnosno prekršaje koji predstavljaju zapreku za posjedovanje oružja, a istodobno onesposobljeno vatreno oružje spada u oružje kategorije C te vlasnici oružja iz te kategorije također moraju ispunjavati uvjete da nisu kažnjeni, odnosno da se protiv njih ne vodi kazneni¹⁶ ili prekršajni¹⁷ postupak za djela koja predstavljaju zapreku za posjedovanje oružja. To je očita omaška zakonodavca pa stoga u takvim slučajevima, kada fizička osoba onesposobi vatreno oružje, nadležna policijska uprava ili postaja izdaje potvrdu o prijavi oružja kategorije C te potom ponovno provodi postupak oduzimanja oružja u upravnom postupku, što je u suprotnosti s načelom ekonomičnosti i učinkovitosti iz čl. 10. ZUP-a.

Također je važno napomenuti kako je zakonodavac kao iznimku previdio mogućnost onesposobljavanja oružja i u slučaju kada se oduzima oružje, bez prava na naknadu, zbog toga što se za oružje ne može dokazati podrijetlo, koje prije stavljanja u promet nije obilježeno žigom i označeno jasnom, trajnom i jedinstvenom oznakom koja uključuje naziv proizvođača (njegov svojstveni znak ili robnu marku), zemlju ili mjesto proizvodnje, serijski broj i godinu proizvodnje (čl. 23. ZNPOG-a).

Osim legalnog oružja, građani mogu i oružje kategorija A, B i C koje ilegalno posjeduju, onesposobiti i zadržati, uz uvjet da ga prethodno dobrovoljno prijave najbližoj policijskoj upravi ili policijskoj postaji (čl. 79. ZNPOG-a) čime zakonodavac uz odustajanje od kaznenog¹⁸ odnosno prekršajnog¹⁹ progona, prilikom dragovoljne predaje oružja, pokušava dodatno motivirati građane na dragovoljnu predaju ilegalnog oružja, što je svojevrsan institut amnestije koji je, u segmentu onesposobljavanja vatrenog oružja, praktički doveo do legalizacije ilegalnog tržišta oružja (Savić, Liker i Mendaš, 2008).

3. UVJETI I KRITERIJI ZA ONESPOSOBLJAVANJE ORUŽJA

Onesposobljavanje vatrenog oružja provode javni i privatni subjekti ili pojedinci koji su za to ovlaštteni u skladu s nacionalnim zakonodavstvom (čl. 2. Provedbene uredbe). U Republici Hrvatskoj djelatnost popravljanja, prepravljanja i/ili onesposobljavanja obavljaju pravne osobe i obrti koji imaju odobrenje²⁰ MUP-a (čl. 25. st. 1. ZETPO-a).

Da bi pravna osoba, odnosno obrt ishodio navedeno odobrenje, mora, među ostalim, uz zahtjev priložiti akt o imenovanju odgovorne osobe za popravlanje, prepravlanje i onesposobljavanje oružja te dokaz da je ona zaposlena u pravnoj osobi, odnosno obrtu na

¹⁶ Vidi čl. 11. st. 2. toč. 3. ZNPOG-a.

¹⁷ Vidi čl. 11. st. 2. toč. 4. ZNPOG-a.

¹⁸ Vidi čl. 331. st. 1. Kaznenog zakona, NN br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19. i 84/21.

¹⁹ Vidi čl. 70. st. 1. toč. 1. i 2. ZNPOG-a.

²⁰ Novčanom kaznom u iznosu od 50.000,00 do 80.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna osoba ili fizička osoba – obrtnik ako obavlja djelatnost popravljanja, prepravljanja i/ili onesposobljavanja oružja bez odobrenja MUP-a (čl. 87. st. 1. toč. 9. ZETPO-a).

neodređeno vrijeme sukladno s odredbama Zakona o radu²¹, podatke o osobama koje će rukovati oružjem pri popravljanju, prepravljanju i onesposobljavanju oružja te dokaz da su one zaposlene u pravnoj osobi odnosno obrtu, kao i dokaz o pravu vlasništva ili korištenja poslovnog prostora²² u kojem će se obavljati popravlanje, prepravlanje i onesposobljavanje oružja, a u sklopu kojega je izgrađeno priručno skladište te uporabnu dozvolu za građevinu u kojoj će se obavljati popravlanje, prepravlanje i onesposobljavanje oružja (čl. 25. st. 2. toč. 2., 4. i 5. ZETPO-a). Odgovorna osoba ne smije biti pravomoćno osuđena, odnosno protiv nje se ne smije voditi kazneni postupak za kaznena djela za koja se progoni po službenoj dužnosti, osim za kazneno djelo izazivanja prometne nesreće u cestovnom prometu počinjeno iz nehaja koje za posljedicu ima tjelesnu ozljedu ili materijalnu štetu, odnosno za istovjetno djelo u zemlji čiji je državljanin ili u kojoj ima prebivalište ili boravište te ne smije biti pravomoćno osuđena za prekršajno djelo s elementima nasilja, odnosno istovjetno djelo u zemlji čiji je državljanin ili u kojoj ima prebivalište ili boravište²³ (čl. 25. st. 3. toč. 1. i 2. ZETPO-a). Osim navedenog, mora imati navršenih 18 godina, završenu najmanje srednju stručnu spremu, biti stručno osposobljena za rukovanje oružjem i biti zdravstveno sposobna za posjedovanje oružja (čl. 25. st. 4. ZETPO-a).

Oružje se ne smije držati nadohvat neovlaštenim osobama, a izvan radnog vremena mora se čuvati u zaključanim metalnim ormarima ili priručnom skladištu²⁴, dok iznimku čine puške koje se mogu čuvati izvan metalnih ormara, odnosno priručnih skladišta ako su povezane čeličnim užetom ili lancem provučenim kroz branik okidača te pričvršćene na fiksnu podlogu (zid ili pod prostorije za smještaj oružja) i zaključane na obama krajevima (čl. 26. ZETPO-a).

Dakle, zakonodavac je prepoznao potencijalne opasnosti prilikom izvođenja postupka onesposobljavanja oružja te je stoga propisao niz sigurnosnih preduvjeta (tehnički i sigurnosni zahtjevi, uvjeti koje moraju ispunjavati osobe koje dolaze u kontakt s oružjem) kako bi pravna osoba, odnosno obrt ishodila odobrenje MUP-a za popravlanje, prepravlanje i/ili onesposobljavanje oružja.

4. POSTUPAK ONESPOSOBLJAVANJA VATRENOG ORUŽJA

Stupanjem na snagu Provedbene uredbe 8. 4. 2016., postupak onesposobljavanja vatrenog oružja postao je znatno kompleksniji. Naime, Provedbenom uredbom standardiziran je postupak onesposobljavanja vatrenog oružja u cijeloj Europskoj uniji, a što je, u odnosu

²¹ Zakon o radu, NN br. 93/14., 127/17. i 98/19.

²² Tehnički i sigurnosni zahtjevi koje mora ispunjavati prostor u kojem će se obavljati djelatnost popravljanja, prepravljanja i/ili onesposobljavanja oružja propisani su Pravilnikom o posebnim uvjetima za proizvodnju, smještaj i promet oružja i streljiva, popravlanje i prepravlanje oružja te vođenja civilnih streljista, NN br. 69/08., 88/09., 53/11., 70/11. i 81/11.

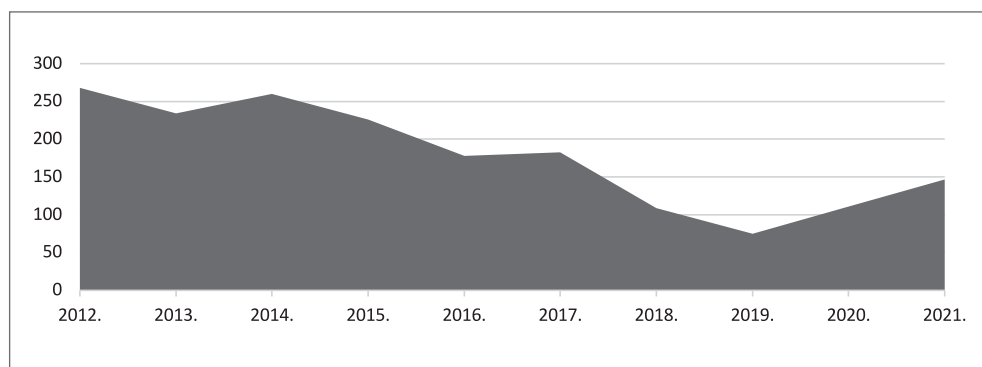
²³ Iz navedenog je razvidno da je zakonodavac zauzeo liberalniji pristup za ovlaštene osobe kad je riječ o zaprekama u obliku kaznenih djela i prekršaja u odnosu na fizičke osobe koje nabavljaju oružje (čl. 11. st. 2. toč. 3. i 4. ZNPOG-a) s obzirom na to da zapreku predstavljaju isključivo kaznena djela koja se progone po službenoj dužnosti, dok vođenje prekršajnog postupka ne predstavlja zapreku.

²⁴ Novčanom kaznom u iznosu od 20.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj pravna ili fizička osoba – obrtnik ako izvan radnog vremena oružje ne čuva u zaključanim metalnim ormarima ili u priručnom skladištu (čl. 88. st. 1. toč. 14. ZETPO-a).

na prethodno zakonsko rješenje, imalo za posljedicu kompleksniju tehničku i formalnu proceduru. Analizirajući broj onesposobljenog vatrenog oružja fizičkih osoba po godinama za razdoblje od 2012. do 2021., prikazan u tablici 2. i grafikonu 1. razvidan je, uz manje oscilacije, kontinuiran pad broja onesposobljenog vatrenog oružja otkako je stupila na snagu Provedbena uredba. Iz toga se može zaključiti da se zbog kompliciranije procedure građani teže odlučuju za opciju onesposobljavanja vatrenog oružja. Također, zanimljivo je spomenuti da su 22. 7. 2022., u promatranom razdoblju tijekom 10 godina, fizičke osobe onesposobile ukupno 1791 komad vatrenog oružja, odnosno 9,1% od ukupno onesposobljenog vatrenog oružja u Republici Hrvatsko, što je relativno skroman postotak.

Tablica 2: Onesposobljeno vatreno oružje fizičkih osoba u Republici Hrvatskoj²⁵

2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
268	234	260	226	178	183	109	75	111	147

Grafikon 1: Onesposobljeno vatreno oružje fizičkih osoba u Republici Hrvatskoj²⁶

Ovisno o statusu vatrenog oružja, njega na onesposobljavanje mogu dostavljati fizičke i pravne osobe ili pak policijske uprave kao nadležna tijela. Tako u slučajevima kada je oružje, u postupku nasljeđivanja, oduzeto upravnim postupkom ili pak ilegalno, na zahtjev vlasnika odnosno osobe koja je ilegalno oružje²⁷ dobrovoljno predala, nadležna policijska uprava dostavlja takvo oružje pravnoj osobi ili obrtu koji ima odobrenje MUP-a za popravljanje, prepravljanje i onesposobljavanje oružja.

²⁵ Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za odnose s javnošću, loc. cit., bilj. 11.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Prije slanja na onesposobljavanje ilegalnog oružja, nadležne službene osobe obvezne su takvo oružje detaljno provjeriti je li ono možda bilo sredstvo počinjenja kaznenog djela, odnosno je li legalno registrirano na neku drugu osobu, a za njom je raspisana potraga. Naime, u slučaju da se trajno onesposobi oružje koje se smatralo ilegalnim, a ono je istodobno registrirano na neku drugu osobu, ostaje otvorenim pitanje ostvaruje li se navedenom radnjom biće kaznenog djela oštećenja tuđe stvari iz čl. 235. Kaznenog zakona.

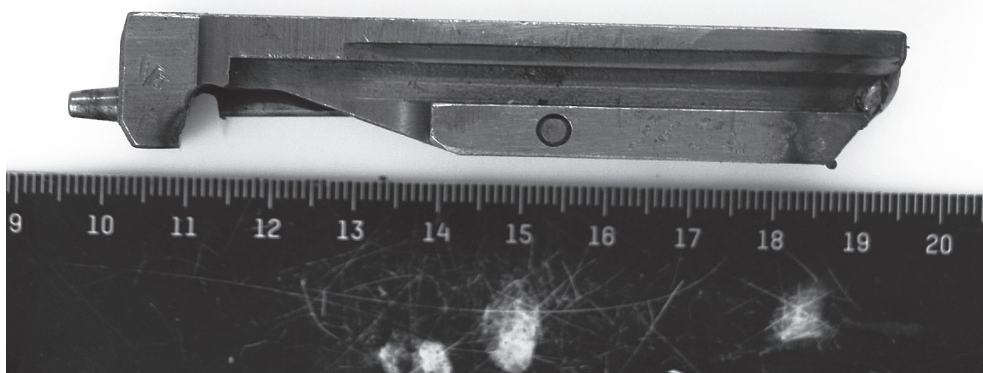
Ovlaštena pravna osoba, odnosno obrt vrši onesposobljavanje oružja sukladno s Provedbenom uredbom, koja u tablici 1. (prilog 1.) navodi popis vrsta vatrenog oružja²⁸ koje se može onesposobljavati, u tablici 2. (prilog 1.) navodi opća načela kojima se treba rukovoditi kod onesposobljavanja, dok su u tablici 3. (prilog 1.) nabrojene konkretne radnje prema vrsti vatrenog oružja i sastavnom dijelu u koje spadaju: cijev, zatvarač – nosač zatvarača, bubanj, vodilica, kućište (pištolji), automatski sustav, mehanizam punjenja, spremnik (ako je primjenjivo), punjenje s ušća cijevi, naprave za smanjivanje buke i čvrstoću umetka.

Uzimajući u obzir da je onesposobljeno vatreno oružje ono čiji su svi bitni dijelovi onesposobljeni za uporabu i onemogućeno je njihovo uklanjanje, zamjena i prepravljanje kako bi se ponovno osposobilo (čl. 1. st. 1. PPNOO-a), za svaki od navedenih sastavnih dijelova vatrenog oružja detaljno su propisane radnje koje je potrebno poduzeti kako bi se osiguralo da svaki taj dio bude trajno onesposobljen.

Tako je primjerice u tablici 3. (prilog 1.) kod onesposobljavanja automatskog sustava propisano da je potrebno uništiti klip rezanjem ili zavarivanjem te ukloniti nosač zatvarača, zamijeniti ga komadom čelika i zavariti ga ili ukloniti najmanje 50% nosača zatvarača, zavariti ga i odrezati spojne ušice s glave zatvarača. Nadalje je propisano da se međusobno zavare dijelovi poluge okidača i, ako je moguće, zavare i zavareni dijelovi s okvirom, a ako zavarivanje unutar okvira nije moguće, potrebno je ukloniti polugu okidača i ispuniti prazan prostor na odgovarajući način (npr. lijepljenjem dijela odgovarajuće veličine ili punjenjem epoksidnom smolom). Da bi se spriječilo rastavljanje sustava zatvaranja drške na okviru zavarivanjem ili odgovarajućim mjerama koje će onemogućiti uklanjanje, potrebno je zavariti mehanizam donosača oružja koja se pune redenikom.

Na fotografiji 1. vidljiv je primjer pravilno onesposobljenog zatvarača kod poluautomatske puške sustava Simonov, Model 59/66, proizvedene u bivšoj Jugoslaviji, kako je to i propisano pod brojem 6 u tablici III. priloga I. Provedbene uredbe. Tehničke specifikacije za onesposobljavanje vatrenog oružja u tom prilogu propisuju da treba ukloniti ili skratiti udarnu iglu, strojno obraditi ili ukloniti čelo zatvarača pod kutom od 45 do 75 stupnjeva mjereno od kuta originalnog čela gdje se materijal mora ukloniti s cijelog čela zatvarača te treba zavariti rupu kroz koju prolazi udarna igla, što je u ovom slučaju pravilno učinjeno.

²⁸ Pištolji (jednostrijelni, poluautomatski), revolveri (uključujući one koji se pune kroz vratašca za punjenje na poleđini bubnja), jednostrijelno dugocijevno vatreno oružje (koje se ne puni prelamanjem), vatreno oružje s punjenjem prelamanjem (npr., s glatkom cijevi, užlijebljenom cijevi, kombinacijom glatke i užlijebljene cijevi, punjenjem spuštanjem/okretanjem nosača zatvarača, kratkocijevno i dugocijevno vatreno oružje), repetirajuće dugocijevno vatreno oružje (s glatkom ili užlijebljenom cijevi), poluautomatsko dugocijevno vatreno oružje (s glatkom ili užlijebljenom cijevi), automatsko vatreno oružje: npr. određene jurišne puške, (kratke) strojnice, automatski pištolji i vatreno oružje koje se puni s ušća cijevi.

Fotografija 1: Strojno obrađeno i uklonjeno čelo zatvarača pod kutom i zavarena rupa kroz koju prolazi udarna igla²⁹

Isto tako, na fotografiji 2. vidljiv je primjer dijela pravilno onesposobljene cijevi i otvora za potiskivač kod poluautomatske puške sustava Simonov, Model 59/66, proizvedene u bivšoj Jugoslaviji s obzirom na to da prije navedene tehničke specifikacije za onesposobljavanje vatrenog oružja propisuju da se klin veličine čahure mora umetnuti u ležište naboja i čvrsto zavariti te uništiti plinski klip (uklonjen i uništen) i plinski cijev rezanjem ili zavarivanjem, što je u ovom slučaju pravilno učinjeno.

Fotografija 2: Cijev onesposobljena klinom veličine čahure umetnutim u ležište naboja i čvrsto zavarenim te otvor za potiskivač onesposobljen zavarivanjem³⁰

²⁹ Arhiva fotografija Službe traseoloških vještačenja, Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“, Ministarstvo unutarnjih poslova.

³⁰ Ibidem.

Iz navedenog je primjera vidljivo koliko je tehnički detaljno, na razini Europske unije, standardiziran postupak onesposobljavanja vatrenog oružja, što nedvojbeno upućuje na to da su države članice Unije itekako svjesne opasnosti loše onesposobljenog oružja koje je izmjenom moguće ponovno osposobiti da bude funkcionalno sredstvo počinjenja kaznenih djela. Upravo navedeni tehnički detalji, koji se nalaze u tablici III. priloga I Provedbene uredbe, a koja sadrži tehničke specifikacije za onesposobljavanje pojedinog tipa vatrenog oružja i koji su u cijelosti preneseni u naš nacionalni PPNOO, čine veliku razliku u odnosu na prethodno važeći PPNOV. Naime, prema PPNOV-u oružje je moglo biti onesposobljeno trajno ili djelomično te je postupak onesposobljavanja bio vrlo uopćen. Takav postupak ostavljao je prostora za manipulaciju, a osim toga nije se provodio postupak provjere provedenih radnji te se o tome nije izdavala potvrda. Onesposobljavanje vatrenog oružja utemeljeno na novim propisima detaljno opisuje radnje koje treba provesti prema određenoj vrsti oružja te ne ostavlja prostor za manipulacije.

Nadalje, nakon onesposobljavanja vatrenog oružja ovlaštene pravne osobe, odnosno obrta koji vrši onesposobljavanje oružja, takvo se oružje dostavlja nadležnom tijelu³¹ koje provjerava i potvrđuje da je ono onesposobljeno u skladu s tehničkim specifikacijama utvrđenim u prilogu I., a ako isto tijelo vrši onesposobljavanje i provjeru onesposobljenosti, tada države članice moraju osigurati jasno razdvajanje tih zadataka i osoba koje ih provode unutar tog subjekta (čl. 3. st. 1. i 2. Provedbene uredbe). Ako je oružje onesposobljeno u skladu s navedenim tehničkim specifikacijama, nadležno tijelo odnosno subjekt koji provodi provjeru, izdaje vlasniku oružja potvrdu³² o onesposobljavanju oružja u skladu s obrascem utvrđenim u prilogu III., a sve informacije sadržane u potvrdi o onesposobljavanju, navode se na jeziku države članice u kojoj se izdaje navedena potvrda i na engleskom jeziku (čl. 3. st. 4. Provedbene uredbe) i ona „prati“ onesposobljeno vatreno oružje u nastavku njegova „životnog“ ciklusa. Nadležno tijelo, odnosno subjekt koji provodi provjeru, takvo oružje označava zajedničkom jedinstvenom oznakom kako bi se naznačilo da je onesposobljeno u skladu s tehničkim specifikacijama. Oznaka³³ se stavlja na sve sastavne dijelove koji su prepravljani radi onesposobljavanja (čl. 5. Provedbene uredbe).

5. ZAKLJUČAK

Prije stupanja na snagu Provedbene uredbe, standardi i postupci onesposobljavanja vatrenog oružja bili su prepušteni svakoj pojedinoj državi članici Europske unije, što je u praksi rezultiralo različitim pravnim uređenjima koja su regulirala navedeno područje, a posebice

³¹ Europska komisija na svojim mrežnim stranicama objavljuje popis subjekata koji provode provjeru i koje su imenovale države članice. U Republici Hrvatskoj tijelo nadležno za provjeru je Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“ kao ustrojstvena jedinica Ministarstva unutarnjih poslova.

³² Vlasnik onesposobljenog vatrenog oružja dužan je potvrdu čuvati trajno, a ako to oružje stavlja na tržište, uz njega mora priložiti i navedenu potvrdu (čl. 3. st. 5. Provedbene uredbe).

³³ Oznaka mora biti jasno vidljiva i da se ne može ukloniti, mora imati informacije o državi članici u kojoj je provedeno onesposobljavanje i subjektu koji provodi provjeru i potvrdio je onesposobljavanje, a također mora imati sačuvan izvorni serijski broj (ili više njih) vatrenog oružja (čl. 5. Provedbene uredbe).

je ta podjela bila izražena između istočnoeuropskih država članica Europske unije, odnosno bivših komunističkih država koje su povijesno baštunile rigidniji odnos prema posjedovanju oružja građana i zapadnih država članica Europske unije kod kojih je taj odnos bio mnogo liberalniji. Prije stupanja na snagu Provedbene uredbe, u Republici Hrvatskoj postupak onesposobljavanja vatrenog oružja bio je propisan ZOR-om i PPNOV-om, a taj postupak, u odnosu na tehničko-sigurnosne standarde, u mnogim aspektima nije zaostajao za postupkom propisanim Provedbenom uredbom te u praksi nije zabilježen nijedan slučaj osposobljavanja tako onesposobljenog vatrenog oružja.

Stupanjem na snagu Provedbene uredbe, uspostavljeni su jedinstveni standardi na razini Europske unije kad je riječ o onesposobljavanju vatrenog oružja, a za što je i postojala objektivna potreba, posebice ako uzmemo u obzir slobodno kretanje roba, odnosno liberalnu graničnu politiku unutar Europske unije koja može dovesti do prelijevanja sigurnosnih rizika između država, odnosno gdje bi se u praksi loše onesposobljeno oružje, koje je moguće ponovno osposobiti, moglo bez većih problema prebaciti iz jedne države članice Europske unije u drugu.

Međutim, bez obzira na opravdanost standardiziranja postupka onesposobljavanja vatrenog oružja na razini Europske unije, ostaje otvoreno pitanje je li se taj sigurnosni standard mogao postići jednostavnijom procedurom, kako tehničkom tako i birokratskom, s obzirom na to da se zbog novih unificiranih standarda građani teže odlučuju onesposobiti vatreno oružje, a što je nedvojbeno razvidno iz prikaza po godinama broja onesposobljenog vatrenog oružja fizičkih osoba u Republici Hrvatskoj od 2012. do 2021. godine.

LITERATURA

Članci

1. Blaić D. (2022). *Uništavanje i onesposobljavanje oružja*, Lovački vjesnik, 5/2022, 62-63.
2. Čombor Ž. (2010). *Držanje i nošenje oružja*, Sigurnost: časopis za sigurnost u radnoj i životnoj okolini, 52(3), 321-322.
3. Malenica I. (2017). *Provođenje upravnog postupka temeljem Zakona o oružju*, Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku, 1-2/2017, 67-88.
4. Savić D., Liker B., Mendaš D. (2008). *Suzbijanje nedozvoljenog posjedovanja oružja i eksplozivnih tvari: strateško planiranje*, Policijska i sigurnost, 17(3-4), 181-191.

Propisi

5. Kazneni zakon, NN br. 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18., 126/19. i 84/21.
6. Pravilnik o posebnim uvjetima za proizvodnju, smještaj i promet oružja i streljiva, popravljivanje i prepravljivanje oružja te vođenja civilnih streljista, NN br. 69/08., 88/09., 53/11., 70/11. i 81/11.

7. Pravilnik o postupku i načinu onesposobljavanja vatrenog oružja, NN br. 86/08.
8. Pravilnik o postupku i načinu onesposobljavanja vatrenog oružja i izgledu zajedničke jedinstvene oznake, NN br. 54/18. i 27/21.
9. Zakon o eksplozivnim tvarima te proizvodnji i prometu oružja, NN br. 70/17. i 141/20.
10. Zakon o nabavi i posjedovanju oružja građana, NN br. 94/18. i 42/20.
11. Zakon o obrani, NN br. 73/13., 75/15., 27/16., 110/17., 30/18. i 70/19.
12. Zakon o općem upravnom postupku, NN 47/09. i 110/21.
13. Zakon o oružju, NN br. 63/07., 146/08. i 59/12.
14. Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, NN br. 76/09., 92/14. i 70/19.
15. Zakon o radu, NN br. 93/14., 127/17. i 98/19.
16. Zakon o sigurnosno-obavještajnom sustavu Republike Hrvatske, NN br. 79/06. i 105/06.
17. Zakon o sudovima, NN br. 28/13., 33/15., 82/15., 82/16., 67/18., 126/19., 130/20. i 21/22.

Međunarodni propisi

18. Direktiva 2021/555 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. 3. 2021. o nadzoru nabave i posjedovanju oružja (SL L 115/1, 06.04.2021.) – kodificirani tekst.
19. Provedbena uredba Komisije (EU) 2015/2403 od 15. 12. 2015 o utvrđivanju zajedničkih smjernica o normama i tehnikama onesposobljavanja kako bi se osiguralo da je onesposobljeno vatreno oružje postalo neopozivo neuporabljivo (SL L 333/62, 19. 12. 2015.) koja je izmijenjena Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2018/337 od 5. 3. 2018. (SL L 65/1, 8. 3. 2018.).

Ostalo

20. Arhiva fotografija Službe traseoloških vještačenja, Centar za forenzična ispitivanja, istraživanja i vještačenja „Ivan Vučetić“, Ministarstvo unutarnjih poslova.
21. Ministarstvo unutarnjih poslova, Služba za odnose s javnošću, odgovor od 22. 7. 2022. na upit autora o onesposobljenom oružju u Republici Hrvatskoj postavljen elektroničkom poštom na adresu: pitanja@mup.hr.

Abstract

Dinko Ljubić, Damir Tomašek, Nataša Prišlin

Firearms deactivation

In this paper, the authors are seeking to clarify problems with firearms deactivation through valid international regulations (Directive of the European Parliament and of the Council on control of the acquisition and possession of weapons, Commission Implementing Regulation establishing common guidelines on deactivation standards and techniques for ensuring that deactivated firearms are rendered irreversibly inoperable) in addition to the regulations in the Republic of Croatia (the Law on Procurement and Possession of Weapons of Citizens, the Law on Explosive Substances Production and Trafficking of Weapons, the Rulebook on the procedure and techniques of disabling firearms and the appearance of the common unique mark) that regulate the above-mentioned problems and providing a practical review. This paper is divided thematically into introductory considerations in which basic terms, problems and aims are defined. The central parts of the paper examine which weapons can be subject to deactivation and deal with conditions, criteria and the procedure of firearms deactivation. Finally, concluding remarks summarise the basic arguments and viewpoints.

Keywords: firearms, important part of firearms, deactivated firearms, permanently unusable firearms, confiscation of weapons.